

## CONFLUENȚE ȘI SINTEZE CU PRIVIRE LA COSTUMUL POPULAR ROMÂNESC DE LA EST DE CARPAȚI

EMILIA PAVEL

În succinta noastră prezentare, ne vom referi la costumul popular românesc de la est de Carpați, din Moldova extracarpatică sau Podișul Moldovei, unitate geografică care depășește Prutul ajungând până dincolo de Nistru, în Transnistria.

Tipologia costumului popular românesc de podiș, prin structura sa morfologică și decorativă, ne amintește de legăturile care au existat de-a lungul mileniilor între populația din nordul și sudul Dunării, între traco-iliri și înainte de despărțirea tracilor de iliri.

Piese definitorii ale costumului femeiesc, ca de exemplu cămașa dacică, catrința, fusta, sarafanul sunt documente care atestă unitatea culturală sud-est europeană, cu privire la portul popular.

Dintre piesele de port popular bărbătesc, menționăm cămașa de tip dalmatic, croită dintr-o singură bucată, cămașa cu fustă și ițarul tracic.

Cămașa femeiască care predomină în costumul popular românesc din această unitate etnografică, este cămașa cu mâneca din umăr, cămașa tunică, croită după croiul cămășii bărbătești de tip dalmatic. În zona Iași această cămașă se confecționa din pânză de lână țigaie. Pânza de lână țigaie în confecționarea cămășilor s-a întâlnit în Albania și în Grecia pe lângă Salonic<sup>1</sup>.

Cămașa dacică încrețită la gât cu "brezărâu", care predomină ca tipologie în zonele etnografice de munte, există în Podișul Moldovei alături de catrință. Dacă în zona de munte, catrința purtată de către femei este piesa de port popular specifică, în zona de Podiș, fusta elimină catrința. Costumul femeiesc cu catrință corespunde ca structură și uneori chiar ca decor, cu portul femeiesc ilir, cum se poate vedea, pe stela funerară iliră păstrată în muzeul din Zagreb<sup>2</sup>.

Fusta este o piesă de port popular specifică zonelor de podiș moldovenești, muntenesți și oltenesți. S-a găsit și în stânga Prutului, în raionul Vulcănești. Sarafanul care există în portul românilor din Transnistria este o variantă a fustei moldovenești. Fusta ca și sarafanul aparțin unei străvechi civilizații mediteraniene, care după datele arheologice în antichitatea îndepărtată se întindea din Asia Mică până în Spania. Se

---

<sup>1</sup> Zamfira Mihail, *Terminologia portului popular românesc, în perspectiva etnolingvistică comparată, sud-est europeană*, București, 1978, p.49.

<sup>2</sup> *Arta populară românească*, cap. *Portul*, București, 1969, p.284.

poate compara și se încadrează ca tipologie xhupletei albaneze, care este de forma unei fuste evazate cloș<sup>3</sup>.

Cămașa de tip dalmatic a fost descoperită în Albania pe o piatră funerară la Drashovice în sec. III-II î.e.n<sup>4</sup>.

Cămașa cu fustă de origine ilirică se găsește în portul popular românesc din Mehedinți până în nordul Moldovei, din dreapta și stânga Prutului. În Grecia a fost găsită la începutul evului mediu ca o influență albaneză. Fustanela a fost descoperită pe o figurină din pământ ars, descoperită la Maribor în Slovenia (Panonia) în sec. al IV-lea î.e.n<sup>5</sup>.

Îțarii încrețiți pe picior, de origine tracică reprezentați pe monumentul de la Adamclissi sau pe Columna lui Traian de la Roma, redau prototipul îțarilor moldovenești cu crețuri.

Costumul popular românesc de la est de Carpați este un document care atestă existența, unitatea și continuitatea poporului nostru în spațiul Carpato-dunăreano-pontic ca și unitatea culturală sud-est europeană cu privire la portul popular.

În concluzie menționăm că asemănarea care există între costumul dacic iliric și cel românesc constituie dovada că geneza portului popular românesc este daco ilirică.

<sup>3</sup> Rrok Zojzi, *Traces archaiques, dans le port vestimentaire traditionnel du peuple Albanais*, Tirana, 1972, p.12.

<sup>4</sup> Andromaqui Gjergji, *Elementes vestimentaires communs au tribus illyriennes*, *Travaux du 3-4 mars 1969*, Tirana, 1971, p.154.

<sup>5</sup> Andromaqui Gjergji, *Veshjet Shaqiptare në Ghequi*, Tirana, 1988, p. 234.